TÜRKİYE’DE PEYZAJ MİMARLIĞI AKADEMİK ÇALIŞMALARINA BAKIŞ¹

OVERVIEW OF THE ACADEMIC STUDIES OF LANDSCAPE ARCHITECTURE IN TURKEY

Reyhan ERDOĞAN¹, Nefise ÇETİN¹, H. Ekin OKTAY¹

¹ Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Antalya / Türkiye

Öz: Türkiye’de Peyzaj mimarlığı disiplini planlama, tasarım ve bitki materyali olmak üzere üç farklı ana konuda çalışmalarını sürdürmektedir. Dünyada hızlı değişen bilimsel konjonktür içinde tasarım çalışmaları daha önceliklere oranla hızlı bir artış göstermektedir. Aynı şekilde Türkiye’de peyzaj mimarlığı disiplini içinde bilimsel çalışmalar incelendiğinde farklı zamanlarda farklı konulara eğilimlerin arttığı gözlenmektedir. Bu çalışmanın amacı peyzaj mimarlığı akademik çalışmalarında tercih edilen öncelikli konuları belirlemek, eğilimler ve çalışılması gereken konuları değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj Mimarlığı, Eğitim, Akademi, Tez

Abstract: In Turkey landscape architecture discipline works on three major subjects: design, planning and vegetative materials. In world, with the quick change in science conjuncture, design works has been improved than history. In addition to these, when scientific works in Turkey within landscape architecture discipline has been investigated, that in different time are researched different subjects. The aim of this work is that showed to subject of academic works in landscape architecture discipline and evaluate of need to be studied subjects.

Key Words: Landscape Architecture, Education, Academic, Thesis

Doi: 10.17365/TMD.201549623

(1) *Sorumlu Yazar: Reyhan ERDOĞAN, Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Antalya / Türkiye* *reyhanerdogan@akdeniz.edu.tr* *Geliş Tarihi / Received: 08.01.2015* *Kabul Tarihi/ Accepted: 03.03.2015* *Makalenin Türü: Type of article (Araştırma / Research) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None* *“Etik Kurul Raporu Yok - None of Ethics Committee”*

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

GİRİŞ

21. yüzyılda önemi daha iyi kavranan Peyzaj Mimarlığı bilimi, birçok temel bilim dalının verilerinden yararlanarak planlama ve tasarım açısından insanla çevresi arasında olumlu ve sürdürülebilir bir ilişkinin yaratılmasıyla ilgili prensipleri geliştiren, yönlendiren ve uygulamaya dönük teoriler geliştiren bir konudur. Bu nedenle ulusal parklar ve doğa koruma alanları, kıyısız alanlar, sulak alanlar, kentsel açık ve yeşil alanlar, arberetumlar, sergi ve fuar alanları, botanik ve hayvanat bahçeleri gibi modern yaşamın gerekleri olarak görülen ve toplum için oluşturulan alan ve mekânların planlama ve tasarımı da Peyzaj Mimarlığı bilim dalı için önemli çalışma alanları arasındadır. Bu temel işlevler yerine getirilirken canlı bir materyal olarak görülen bitkilerin yetiştirilmeleri, estetik ve fonksiyonel prensipler doğrultusunda kullanımları da ana konular arasındadır. Ayrıca insan faaliyetleri sonucunda bozulmuş alanlardaki doğa onarımı çalışmaları, tarihi ve kültürel değeri olan alanların korunması ve iyileştirilmesi çalışmaları Peyzaj Mimarlığı'nı yakından ilgilendirmektedir.

2003 yılında toplanan uluslararası iş ofisi dünya konseyi tarafından, Peyzaj Mimarlığının uluslararası standartlarda meslek tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre, Peyzaj Mimarları kentsel ve kırsal tüm alanlarda dış mekân ve çevrelerinin planlama, tasarım ve yönetimine ve bu alanların korunmasına ve sürdürülebilir gelişimlerine yönelik araştırma ve çalışmaları yürütmekle sorumludur. Peyzaj Mimarlığı mesleği için aşağıdaki görevler tanımlanmıştır (IFLA, 2008).

- Çokuluslu, ulusal, bölgesel, yerel, seviyede peyzaj planlama, tasarımı ve yönetimi için yeni ya da geliştirilmiş yöntemler, politika ve teoriler oluşturmak,
- Ulusal parklar, diğer koruma ve rekreasyon alanları için yeni ya da geliştirilmiş teoriler ve yöntemlerin oluşturulmasıyla birlikte bu alanlara ilişkin politika, plan, uygulama ve izleme yöntemlerinin geliştirilmesi,
- Bahçeler, parklar, piknik alanları, kültürel ve/veya tarihi peyzajların koruma ve yönetimi, restorasyonu, tasarımı, planlanması, çevre bilincinin artırılması için yeni ya da geliştirilmiş teori ve yöntemlerin oluşturulması,
- Kent ve yakın çevresi ile kırsal alanlardaki (özel ve kamusal açık alanlar: parklar, bahçeler, yollar, plazalar, toplu konutlar, mezarlıklar, anıtlar, turistik, ticari ve endüstriyel alanlar, eğitim yapıları, spor alanları, botanik ve hayvanat bahçeleri, rekreasyon alanları ve çiftlikler) yapıları çevrenin estetik ve fonksiyonel oluşumunun izlenmesi, korunması, yönetimi, tasarımı ve planlanması,
- Yollar, barajlar, enerji gibi altyapıyı oluşturan başlıca kalkınma projelerinin korunması, yönetimi, yer seçimi, estetik ve fonksiyonel tasarımı ve planlanması,
- Çevresel ve görsel etki değerlendirmelerini içeren peyzaj değerlendirme çalışmalarına yönelik politikaların ya da projelerin oluşturulması,

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

- Alanları, iklim, toprak, flora, fauna, yüzey ve yer altı suları, drenaj gibi faktörlerle analiz etmek, kontrol etmek, çevrenin oluşumunda ve peyzajla ilgili projeler için yapılacak iş programları ve çalışma yöntemleriyle ilgili öneriler verilmesi,
- Kentler ve yakın çevreleri ile kırsal alanlarda yapılandırılmış çevrenin kullanımı ve kalitesiyle ilgili uygun çözümlerin geliştirilmesi ve tanımlanması iş programı, keşif metraj, teknik rapor, çizimlerle ilgili planlar, tasarımlar ve uygulama çizimlerinin yapılması,
- İş programı ve keşif-metraj, teknik rapor vb. planlara uygun önerilerin yapılmasında danışmanlık yapmak ve uygulamayı kontrol etmek,
- Peyzaj ekolojisi ve yorumlanması, Uzaktan algılama, Coğrafi bilgi sistemleri uygulamaları gibi Peyzaj Mimarlığı'nın ilgili olduğu konularda önerilerde bulunmak, eğitim politikaları, yasal konular vb. mesleki konularda teknik rapor ve bilimsel araştırmaları hazırlamak, araştırmaları yönetmek,
- Peyzaj planlama ve tasarım projelerinin yönetimi,
- Yukarıda belirtilen görevlerin uygulamaya geçirilmesini sağlamak,
- Peyzaj Planlama ve Tasarımla ilişkili diğer çalışmalara danışmanlık yapmaktır.

IFLA Eğitim Komisyonu, 1985 yılında Peyzaj Mimarı olmayı amaçlayan bireylerin eğitimindeki olası yöntem ve amaçları ortaya koymak için toplan-

mıştır (IFLA, 2010). ABD'de, 1899 yılında kurulan ASLA (Amerikan Peyzaj Mimarlığı Topluluğu)'ya göre, Peyzaj Mimarlığı, doğal ve yapılı çevrenin, yönetim, tasarım, planlama ve analizi ile ilgili konuları kapsamaktadır. Peyzaj Mimarlığı ile ilgili proje tiplerinden bazıları; yerleşim alanları ve çevresi, park ve rekreasyon alanları, anıtlar, kentsel tasarım, cadde ve kamu mekanları düzenlemeleri, ulaşım koridorları, bahçe ve arberetumlar, güvenlik tasarımı, otel ve tatil köyleri, kurumsal, akademik yerleşkeler, terapi bahçeleri, tarihi alanların korunması ve restorasyonu, onarım çalışmaları, koruma çalışmaları, ticari alanlar, doğadaki özel alanlar ve sanatsal formlar, İç mekan peyzajları, vb. olarak sayılabilmektedir(ASLA, 2008).

Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitimi, Ankara'da kurulan Yüksek Ziraat Enstitüsü bünyesindeki Bahçe Enstitüsü içinde "Bahçe Sanatı" ismi ile 1942 yılında başlamıştır. Ankara Üniversitesi'nin 1946 yılında kurulmasıyla bu kuruluş içinde yer alan Ziraat Fakültesi'nde "Bahçe Mimarisi ve Ağaçlandırma Kürsüsü" adı altında faaliyetine devam etmiştir. 1971 yılında Peyzaj Mimarisi Bölümü olarak eğitim başlamış ve 1973 yılında ilk mezunlarını vermiş ancak bu mezunlar ziraat mühendisi unvanını almışlardır. 1977 yılında Bölümün ismi Peyzaj Mimarlığı (PM) olarak değiştirilmiş, 1990 yılında mezunlara "Peyzaj Mimarı" unvanı verilmeye başlanmıştır (Uzun vd., 1991; Kesim, 1995; Kesim ve Mansuroğlu, 2000). Köklü bir tarihe sahip peyzaj mimarlığı disiplini günümüze kadar verdiği binlerce mezunla eğitime devam etmektedir.

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

Türkiye’de 2014 yılı itibarıyla Ziraat Fakültesi, Orman Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi adlı 8 ayrı fakülte adı altında 40 adet Peyzaj Mimarlığı bölümü bulunmaktadır (Anonim, 2014a).

Gül vd. (2011)’ne göre Yükseköğretim Kurumu (YÖK) içinde mevcut Peyzaj Mimarlığı bölümlerinin bağlı bulunduğu üniversiteler ve fakülteler arası ekol, eğitim geleneği; öğretim kadrosu ve buna bağlı olarak müfredatlar çerçevesinde farklı eğilimleri olan peyzaj mimarları yetiştirilmektedir. Bu çerçevede bölümler arasında ve mezun olan peyzaj mimarları arasında farklılıkların da olması doğal karşılanmalıdır. Peyzaj Mimarlığı’nda bu farklılığın ana belirleyicisi bölümlerin bağlı olduğu fakültelerdir. Yalnızca Türkiye’de değil dünyada da Peyzaj Mimarlığı bölümleri ziraat, orman, güzel sanatlar, mimarlık, tasarım ve mimarlık fakültelerine bağlı olarak eğitim vermektedir. Bu farklılıklar bölümlerin eğitim politikalarına yansıdığından farklı diller ve peyzaj mimarı kimliği de ortaya çıkabilmektedir.

Scazossi (2204),’ye göre Avrupa bağlamında, ortaya çıkan farklı sosyal, ekonomik, tarihsel ve coğrafi gerekliliklerde farklı yaklaşımlar oluşmuştur; örneğin, İngiltere, Hollanda, İspanya gibi ülkelerde “görsel-algısal” yaklaşımlar, Almanya ve Kuzey Avrupa ülkelerinde “doğal çevresel” yaklaşımlar benimsenmiş; son yıllarda da İngiltere, İtalya,

Fransa, Polonya, Almanya, Hollanda, Danimarka ve Norveç’te ise yerel grupların ve daha geniş kitlelerin sosyal kimliğinin sağlanması ve geliştirilmesi için temel olarak görülen “yerler”in tarihi ve kültürel karakterlerinin okunması ve değerlendirilmesi yoğun bir ilgi odağına dönüşerek kendi yaklaşımlarını oluşturmaya başlamıştır (Yiğit Turan ve Çulcuoğlu, 2007).

Gazvoda (2002)’ya göre peyzaj mimarlığı karmaşık ve çok farklı konulara hakim bir karaktere sahiptir. Bu farklılık ve çeşitlilik peyzaj üzerinde farklı bakış açılarının oluşmasına neden olmuştur. Türkiye’de Peyzaj Mimarlığı disiplini planlama, tasarım ve bitki materyali olmak üzere üç farklı konuda çalışmalarını sürdürmektedir. Dünyada hızla değişen bilimsel eğilimler içinde tasarım çalışmaları daha öncakilere oranla hızlı bir artış göstermektedir. Aynı şekilde Türkiye’de peyzaj mimarlığı disiplini içinde bilimsel çalışmalar incelendiğinde farklı zamanlarda farklı konulara eğilimlerin arttığı gözlenmektedir.

Çeşitli fakültelere bağlı Peyzaj Mimarlığı bölümlerinden mezun araştırmacıların yürüttüğü akademik çalışmalar içinde planlama, tasarım ve bitki konularında camiaya farklı açılardan katkı koyan çalışmalar niceliksel olarak belirlemek ve çalışmaların günün koşullarına uygun olarak dengeli dağılımını sağlayabilme olanaklarını tartışmak bu makalenin ana hedefleri arasında yer almaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Demiralp (2007)’de belirtildiği gibi Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini ve uygulama alanları,

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

küresel dinamikler ışığında dünya ‘da ve ülkemizde yaşamsal öneme sahip bir portföye erişmektedir. Bu değişim ve gelişim çevre/insan sağlığı ve kamu yararı yönünden, artan mesleki sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Eğitim sonrası ihtisas alanlarının niteliğini geliştirilmesi, kontrollü sağaltım yapılmadığı sürece, nicel etkinleştirmede ikilemler yaratabilecektir (Demiralp, 2007). Buradan hareketle bu çalışmada ülkemizde yapılan lisans sonrası akademik çalışmalar konu itibari ile niceliksel olarak değerlendirilmek istenmiştir. Dolayısıyla çalışmanın materyalini Türkiye’de Peyzaj Mimarlığı konusunda yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır.

Makale üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada Türkiye ve KKTC’de bulunan Peyzaj Mimarlığı Bölümleri ve yer aldıkları fakülteler belirlenmiştir.

İkinci aşamada Peyzaj Mimarlığı disiplininin Yüksek Öğretim Kurulu’ndan alınan bilgilere göre 1985-Kasım 2013 tarihleri arasında yapılan 732 adet tez incelenmiştir. Bu tezlerden 545 adedi yüksek lisans, 187 adedi doktora tezidir. Analiz için tez başlıklarında en çok kullanılan kelimeler “açık alan, açık yeşil alan, alan kullanımı, bahçe, biyotop, CBS, ÇED, çevre koruma, çim, çocuk oyun alanı,

doğa koruma, doğal, ekoloji, estetik, görsel kalite, kara yolları, kentsel, kentsel dönüşüm, kırsal, kıyı, kirlilik, kullanıcı memnuniyeti, kullanım, kültürel, milli park, okul, onarım, park, peyzaj potansiyeli, rekreasyon, sanat, su, sürdürülebilirlik, tarihi, turizm, uzaktan algılama, yerleşke ve yöntem araştırması” olarak tespit edilmiştir. Bu bölümde Peyzaj Mimarlığı konusunda yapılan lisansüstü tezlerde bu tespit edilen kelimelerin ne kadar kullanıldığı öncelikle nicelik olarak belirlenmiştir. Tezlerin konuları planlama, tasarım ve bitki ana konularına göre sınıflandırılmış ve hangi konuda kaç tez yapıldığı ortaya konulmuştur.

Üçüncü aşamada elde edilen veriler ışığında Peyzaj Mimarlığı’nda yapılan akademik çalışmaların ağırlıklı konuları belirlenmiş, eksik ve yetersiz olan konular için görüş ve öneriler ortaya konulmuştur.

ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

Türkiye ve KKTC’de peyzaj mimarlığı lisans eğitimi veren 29 üniversitenin toplam 1176 adet kontenjanı bulunmaktadır (Tablo 1). Bu üniversitelerden 6 tanesi özel üniversite olup, 5 tanesi (İhsan Doğramacı Bilkent, İstanbul Teknik, Yeditepe, Lefke Avrupa, Yakın Doğu Üniversiteleri) İngilizce eğitim verilmektedir.

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

Tablo 1. Türkiye ve KKTC’de Peyzaj Mimarlığı Lisans Eğitimi Veren Bölümlerin Bulundukları İl, Bağlı Oldukları Fakülte ve Üniversitelerle Kontenjan Sayıları

Bölüm	İl	Fakülte	Kontenjan
Adnan Menderes Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Aydın	Ziraat	36
Akdeniz Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Antalya	Ziraat	36
Ankara Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Ankara	Ziraat	67
Artvin Çoruh Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Artvin	Orman	11
Atatürk Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Erzurum	Mimarlık ve Tasarım	47
Bartın Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Bartın	Orman	62
Çanakkale Onsekiz Mart Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Çanakkale	Mimarlık ve Tasarım	31
Çankırı Karatekin Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Çankırı	Orman	11
Çukurova Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Adana	Ziraat	57
Düzce Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Düzce	Orman	47
Ege Üniv. Peyzaj Mimarlığı	İzmir	Ziraat	67
İhsan Doğramacı Bilkent Üniv. Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi	Ankara	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık	50
İnönü Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Malatya	Güzel Sanatlar ve Tasarım	47
İstanbul Teknik Üniv. Peyzaj Mimarlığı	İstanbul	Mimarlık	31
İstanbul Üniv. Peyzaj Mimarlığı	İstanbul	Orman	77
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Kahramanmaraş	Orman	36
Karadeniz Teknik Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Trabzon	Orman	62
Kastamonu Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Kastamonu	Mühendislik ve Mimarlık	47
Mustafa Kemal Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Hatay	Mimarlık	62
Namık Kemal Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Tekirdağ	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık	31
Ordu Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Ordu	Ziraat	31
Recep Tayyip Erdoğan Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Rize	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık	21
Selçuk Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Konya	Ziraat	36
Süleyman Demirel Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Isparta	Mimarlık	36
Toros Üniv. Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi	Mersin	Güzel Sanatlar	20
Trakya Üniv. Peyzaj Mimarlığı	Edirne	Mimarlık	37
Yeditepe Üniv. Peyzaj Mimarlığı	İstanbul	Güzel Sanatlar	30
Lefke Avrupa Üniv. Peyzaj Mimarlığı	KKTC-Lefke	Mimarlık	20
Yakın Doğu Üniv. Peyzaj Mimarlığı	KKTC-Lefkoşa	Mimarlık	30

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

Türkiye ve KKTC’de Peyzaj Mimarlığı lisans eğitimi 8 farklı fakültede verilmektedir. Öğrenci alan 29 üniversitenin 2’si Güzel Sanatlar Fakültesi, 3’ü Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, 1’i Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, 6’sı Mimarlık Fakültesi, 2’si Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, 1’i Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, 7’si Orman Fakültesi ve 7’si ise Ziraat Fakültesi’nde eğitim vermektedir (Şekil 1). 2013 ÖSYS kontenjan kılavuzu ile 2014 ÖSYS yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu karşılaştırıldığında 2 üniversitenin fakültesi değişerek “Mimarlık Fakültesi’ne” taşınmıştır. Süleyman Demirel Üniversitesi’nde

bölüm önce Orman Fakültesi’nde, Lefke Avrupa (K.K.T.C.) Üniversitesi’nde ise Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi’nde iken, 2014 yılında Mimarlık Fakültesi’ne taşınmıştır. 2014 yılında 2 üniversitede peyzaj mimarlığı bölümü açılmıştır. Çankırı Karatekin Üniversitesi’nde bölüm, Orman Fakültesi’nde ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde ise Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi’nde açılmıştır. 2014 yılında ise 2013 yılında öğrenci alan 2 üniversitede (Işık Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi) 2014 yılında kontenjan açmamıştır (Anonim, 2013 ve 2014b).

Şekil 1. Türkiye ve KKTC’de Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Veren Bölümlerin Fakültelere Göre Dağılımı Adet Olarak (Anonim, 2014b)

Zharova (2013)'e göre bilişsel faaliyetlerin sonucunda bireyin dünya hakkında bildiği ve düşündüğü anlamlar sisteminin oluştuğunu göstermektedir. Tecrübemiz, dünya ile ilgili saklanan ve alınan bilgiler, belirli kelimeler ve ifadeler kullanışımızda kendini gösterir.

İnsanın bildiği ve düşündüğü şeylerin araştırılması insanın bilişsel faaliyetinin nasıl görüldüğünü anlamaya imkân sağlar. Bir disiplinde bilimsel faaliyetler sonucunda o disiplinin bilimsel arena hakkında bildiği ve düşündüğü anlamlar sistemi oluşur. Bir disiplinin ortaya koyduğu çalışmalar ve bildikleri ve merak ettikleri konuları ve bilim dünyasından nasıl görüldüğünü ortaya koyabileceklerdir.

Marušić (2002), Peyzaj Mimarlığı lisans programındaki öğrencilere ekoloji boyutuyla planlama ve tasarım süreçlerinin özünü anlaması, çevre yönetimi ile ilgili yasal mevzuatı bilmesi ve bu kapsamda söz konusu peyzajı korumaya yönelik en uygun seçenekleri belirleyecek öğretimin verilmesinin gerektiğini ifade etmektedir. Margaret McAvin'e göre Peyzaj Mimarlığı bilgi alanı, peyzaj ortamında doğanın ve içindeki yaşam ortamının kültürel yorumlanmasıdır. Bu yorum içinde çalışma alanına peyzaj bağlamında yaklaşarak planlama, tasarım, koruma, yönetme ve onarım hizmetleri getirmek, meslek disiplininin temel çerçevesini oluşturmaktadır (Kaplan, 2000). Bütün bu görüşlerden yola çıkarsak ülkemizde Peyzaj mimarlığı disiplini içinde yapılan çalışmaların çeşitliliği de daha kolay anlaşılmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Türkiye’de 1985-Kasım 2013 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tez Sayılarının Tasarım, Planlama ve Bitki Konularına Göre Dağılımı

Bu çalışma konularının anlaşılmasında değişik yaklaşımlar benimsenebilmekle birlikte değerlendirme kapsamında öncelikle tez başlıkları dikkate alınmıştır. Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı disiplini içinde yürütülen akademik çalışmalara bakıldığında tezlerin başlıklarında en fazla 142 kez kentsel kelimesinin kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3). Yapılan akademik çalışmaların başlıklarında sadece 7 kez sanat teriminin görülmesi, sanatsal çalışmaların sayısının oldukça az olduğunun bir göstergesidir (Şekil 3).

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

Şekil 3. Türkiye’de 1985-Kasım 2013 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Başlıklarında Geçen Terimlere Göre Tez Sayıları

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

IFLA ve UNESCO (2005)'nin ortaklaşa hazırladıkları beyannamede “Peyzaj Mimarlığı” eğitiminin taşıması gereken içerik ve bu eğitimin amacına ulaşması için göz önünde tutulacak şartlardan bahsedilmektedir. Buna göre Peyzaj Mimarlığı hem bilim, hem de sanattır. Dolayısıyla Peyzaj Mimarlığı eğitime temelleri insanın geleneklerinde ve doğal sistemler bilgisinde bulunan çevre tasarımı fikirlerinin kavramlaştırılması, koordinasyonu ve uygulamasına dair yeteneğin hayata geçirilmesi olarak bakılması gerekmektedir (Çabuk ve Çabuk, 2007). Yücel vd, (2007), Peyzaj Mimarlığını “sanat ve tasarım arasındaki bölgede yer alması ve fiziki coğrafya ile doğa ve sosyal bilimleri ilgilendirmesi bakımında özel bir disiplin” olarak tanımlamaktadır. Burada bilim kadar sanatın da çalışılması gerektiği açıkça bellidir. Güzel sanatlar ve mimarlık fakültelerinde buna yönelik çalışmaların yapılması beklenmektedir.

Bitki peyzaj tasarımının en önemli bileşenidir. Peyzaj tasarımcılarının iyi bir bitki bilgisine sahip olması daha sürdürülebilir ve estetik mekânlar yaratılmasında etkilidir. Bu yüzden orman ve ziraat fakülteleri bitki bilgisi konusunda daha etkin bir eğitim vermektedirler. Ancak yeni açılan bölümlerin güzel sanatlar veya mimarlık fakülteleri altında olması bireylerin daha çok sert peyzaj üzerine çalışmalarına yol açmaktadır. Yüksek lisans çalışmalarında bitkiye daha az önem verilmesi kaygılandırıcıdır. Ülkemizin geniş bir biyolojik çeşitliliğe sahip olduğu bilinmektedir. Ancak ne yazık ki çok az bitki türü peyzaj tasarımında

kullanılmaktadır. Ülkemiz süs bitkisi ithal eden bir ülke konumundadır. Yüksek lisans seviyesinde bitki ağırlıklı çalışmalara önem verildiği takdirde kültüre alınan süs bitkileri türlerinde artış olacak ve dışa bağımlılık azalacaktır. Peyzaj Mimarlığı tezlerinde bitki ve tasarımı kapsayan çalışma sayısı sadece 23'tür. Bu tezlerin 28 yılda yapıldığı ve 732 adet tez içinde yer alması önemlidir. Bitkinin tasarıma yönelik kullanımını kapsayan çalışmalara daha fazla eğilim gösterilmelidir.

Tezlere bakıldığında sanat terimiyle ilgili 7 çalışmanın yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmalar geliştirilmeli tasarıma daha çok sanatın katılması ihtiyacına yönelik yüksek lisans ve doktora tezleri üretilmelidir. Bu sayede piyasada tasarım konusunda çalışan bürolar bilimsel yaklaşımlara sahip dayanaklı bilgilere ulaşabileceklerdir. Bunun yanında mezun olmuş peyzaj mimarları için de sanatla ilgili güncel konuları kapsayan yaşam boyu eğitim kursları verilebilir. Bu sayede mezunlar da güncel tasarımlar hakkında bilgi sahibi olup kendilerini gerçekleştirme ihtiyaçları ile birlikte tasarımlarını da farklılaştırıp günün koşullarına uygun bir şekilde geliştirebilirler. Sanatın sosyal iyileştirmede önemli bir rol oynadığı ve Peyzaj Mimarlığı çalışmalarının da bu konuda sorumluluğu olduğu unutulmamalıdır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında 142 sayıyla kentsel terimi başı çekmektedir. Kentleşme olgusunun son yıllarda artış gösterdiğini göz önünde bulundurarak bu konuda yapılan çalışmaların yeterli sayıda bulunması sevindiricidir. Ancak bu

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

tezlerin pratikçalışmalara uygun hale getirilmesi önem taşımaktadır.

Tez konularının belirlenmesinde yeni düşüncelere sanatsal ifade kazandırabilecek, duyuşsal, tinsel ve entelektüel güçleri ve yetenekleri birleştirebilecek yöntem ve araçlar bilimsel anlayışla harmanlanabilmelidir.

Filozof John Ruskin'in "Bir ulus bütün ruhu ve aklının sanatıyla ifade edilir" öğretisi dikkate alındığında Peyzaj Mimarlığı mesleğini temsil eden çalışmaların tamamının özünde sanatsal bir yaklaşım beklentisinin olması bu mesleğin doğasının gereğini gerçekleştirmek ve ulusumuza tüm değerlerinin ifadesinde gereken katkıyı koymada üstüne düşen görevi sağlamak için bir gerekliliktir.

Peyzaj mimarları içinde yaşadığı toplumun sosyal konuları üzerinde bilinçli bir duyarlılığa sahip olduğunu ve bu konuda sorumluluk üstlendiğini tasarım çalışmaları ile de yansıtmalıdır. Türkiye'de uygulanmış, tasarım ödülleri almış projelerin uluslararası arenada diğer ülkelerle omuz omuza yarıştığını görebilmek için tasarım konularının bilimsel anlamda daha fazla önem kazanması gerektiği bu çalışmanın sonucu olarak vurgulanmak istenmektedir.

Peyzaj Mimarlığı akademik çalışmaları incelendiğinde çağdaş ve geleneksel yapı malzemesi kullanımı, güncel yapıım teknikleri, topoğrafya, mimari ve kentsel dokuya uyum konularında peyzaj tasarımlarına yön verebilecek tezlere ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

ANONİM, (2013). 2013 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu

ANONİM, (2014) a. http://www.le-notre.org/public_lni/about_ln_overview.php (Erişim Tarihi 06.11.2014)

ANONİM, (2014)b. 2014 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu

ASLA, (2008). <http://www.asla.org/nonmembers/publicrelations/factshtpr.htm>, (Erişim tarihi 31.01.2008)

ÇABUK, A., ve ÇABUK, S.N., (2007). "Peyzaj Mimarlığı'ndaSektörel Gelişim için Akreditasyon ve Kalite", Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası, Antalya

DEMİRALP, S.,(2007). Peyzaj mimarlığında meslek içi eğitim sistemi. Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası, 417-424 s. Antalya

GÜL, A., ÖRÜCÜ, Ö. K., ERASLAN, Ş., (2011). "Mezun peyzaj mimarlarının eğitim ve öğretimden beklentileri", SDÜ Orman Fakültesi Dergisi / SDU Faculty of ForestryJournal 2011, 12: 131-140

IFLA, (2008). Definition of TheProfession of Landscape Architect forthe International StandardClassification of Occupations/In-

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

Ocak / Şubat / Mart / Nisan 2015 Sayı: 04 Cilt: 02 İlkbahar
January / February / March / April 2015 Issue: 04 Volume: 02 Spring
ID:52 K:68

www.mtddergisi.com

(ISO 9001-2008 Belge No: 12879 & ISO 14001-2004 Belge No: 12880)

- ternational Labour Office / Geneva. Final Version Approved By The World Council 2003, Banff / Canada of The International Federation of Landscape Architects. <http://www.iflaonline.org/images/PDF/landscape-Archi/ladeffin%20alversion30.pdf> (Erişim tarihi: 22.11.2008)
- IFLA, (2010).** Ifla Education Report <http://www.efla.org/base/frames/centre.asp?LG=uk> (Erişim tarihi 31.01.2010)
- GAZVODA, D. (2002).** Characteristics of modern landscape architecture and its education. Landscape and Urban Planning, 60 (2002) 117–133
- KAPLAN, A., (2000).** Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplinine Eleştirel bir Bakış. Peyzaj Mimarlığı Kongresi, TMMOB, Peyzaj Mimarları Odası. 191-214. Ankara
- KESİM, G., (1995).** Yeni Kurulan Peyzaj Mimarlığı Bölümlerinde Eğitim Sorunları. Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı Eğitimi ve Evrensel Entegrasyonu Sempozyumu. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. İzmir
- KESİM, G., MANSUROĞLU, S.G. (2000).** Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı Eğitimine Yönelik Bazı Görüş ve Öneriler. Peyzaj Mimarlığı I. Kongresi (19-21 Ekim 2000 Ankara). Peyzaj Mimarları Odası Yayını. 547-554
- MARUŠIĆ, I., (2002).** Some observations regarding the education of landscape architects for the 21st century. Landscape and Urban Planning 60 (2002) 95–103
- SCAZOSSİ, L., (2004).** “Reading and Assessing the Landscape as Cultural and Historical Heritage”. Landscape Research, 29:4, 335-355
- UZUN, G., GÜLTEKİN, E., AKINCI KESİM, G. ALTUNKASA, M.F., (1991).** Çukurova’da Peyzaj Mimarlığı Kapsamı İçindeki Gelişmeler. Çukurova 1. Tarım Kongresi. Çukurova Üniversitesi. Adana
- YİĞİT TURAN, B., ÇULCUOĞLU, G., (2007).** Peyzaj kuramı ve peyzaj mimarlığının batı bağlamında dönüşümüne bakış ve Türkiye peyzaj mimarlığın geleceği üzerine düşünceler, Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası, 441- 453s. Antalya
- YÜCEL, M., YILMAZ, K.T., SAY, N., ALPHAN, H., (2007).** Peyzaj mimarlığı eğitiminde yeniden yapılanma gerekliliği. Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası, 425- 431s. Antalya
- ZHAROVA, D., (2013).** 19.-21. Yüzyıl İngilizce Yazan Yazarların Eserlerinde Bilişsel-Dilsel Açıdan Çiçek Kokularının İsimleri Mediterranean Journal of Humanities mjh.akdeniz.edu.tr III/2, 2013, 329-334 DOI: 10.13114/MJH/201322487